

Region Uppsala

Mätutbildning basala hygienrutiner och klädregler (BHK) kommunal vård och omsorg

VÅRDHYGIEN

Vad innebär observationsmätningar?

Observation av följsamhet till:

- Basala hygienrutiner
- Klädregler

Viktigt att göra korrekta mätningar.

Varför ska vi mäta?

Ett kvalitetsarbete i er verksamhet.

Det gäller patientsäkerheten och er arbetsmiljö

En ökad följsamhet leder till minskning av vårdrelaterade infektioner

Varför är det viktigt med att följa BHK?

Minska smittspridning och vårdrelaterade infektioner (VRI)

Vad kan hända om vi inte följer BHK?

Observationer Basala hygienrutiner och klädregler

Observationsmätningar ska göras enligt en nationell modell framtagen av Sveriges kommuner och Regioner i syfte att nå en hög följsamhet som ligger konstant över tid. Mätningarna ska göras 1 gång per månad enligt [Kommunal vård- och omsorg Vårdhygien \(region uppsala.se\)](#)

Det innebär:

- 10 observationer ska göras på varje avdelning, våningsplan eller vid ensamarbete.
- Registrering och sammanställning av mätningarna utförs enligt respektive huvudman eller vårdgivares anvisning.
- Resultatet ska analyseras och återkopplas till samtliga medarbetare.
- Brister ska åtgärdas.

Hur går det till?

- Observation av följsamhet i basala hygienrutiner och klädregler (BHK)
- Registrering enligt kommunernas anvisning
- Uppföljning av resultat

Hur går det till?

- Du ska observera **10** medarbetares följsamhet till basala hygienrutiner och klädregler på din arbetsplats. Det är viktigt att det är 10 observationer (inte fler eller färre). Detta har betydelse för den löpande statistiken
- Personerna du ska observera ska komma från olika yrkeskategorier och fokusera på arbete där direktkontakt med vårdtagare sker eller ett arbetsmoment som exempelvis omvårdnad, undersökning och behandling
- Endast det man ser under observationstiden bedöms
- Observationerna ska äga rum under olika situationer eller moment

Observerad person/ vårdmoment	Yrkeskategori	Korrekt desinfektion av händer före	Korrekt desinfektion av händer efter	Korrekt användning av handskar vid risk för kontakt med kroppsvätskor ¹	Korrekt användning av engångsförkläde /skyddsrock	Korrekt arbetsdräkt	Fri från ringar, klockor, armband, bandage och stödskenor	Korta naglar och fria från nagellack och konstgjort material ³	Kort eller upsatt hår För operation mössa/hjälm	Löpnummer ⁴ för att möjliggöra korrigerig i efterhand
1										
2										
3										
4										
5										
6										
7										
8										
9										
10										

¹ Om det patientnära arbetet vid observationen inte kräver handskar ifylles här "Ej relevant". Om alternativet "Ej relevant" är ifyllt räknas detta som korrekt.

² Om det patientnära arbetet vid observationen inte kräver vätskeavvisande skyddsförkläde ifylles här "Ej relevant". Om alternativet "Ej relevant" är ifyllt räknas detta som korrekt.

³ Korta naglar menas att naglarna inte syns från handflatan. Fri från nagellack inkluderar ofärgat nagellack.

⁴ Löpnummer erhålles vid registrering i databasen och fylls i på pappersprotokollet, för att möjliggöra ev. korrigerig i efterhand. Obs! Endast genom detta nummer kan eventuella fel korrigeras i efterhand

Basala hygienrutiner och klädregler - självskattning

Datum:	Enhet:
Yrke:	

Korrekt handdesinfektion före	Ja ☐	Nej ☐	
Korrekt handdesinfektion efter	Ja ☐	Nej ☐	
Korrekt användning av handskar vid risk för kontakt med kroppsvätskor	Ja ☐	Nej ☐	Ej relevant ¹ ☐
Korrekt användning av engångsförkläde av plast/patientbunden skyddsrock	Ja ☐	Nej ☐	Ej relevant ² ☐
Korrekt arbetsdräkt	Ja ☐	Nej ☐	
Fri från ringar, klockor, armband, bandage och stödskenor	Ja ☐	Nej ☐	
Naglar korta och fria från nagellack och konstgjort material ³	Ja ☐	Nej ☐	
Kort eller uppsatt hår	Ja ☐	Nej ☐	

Region Uppsala Samverkanswebben

Samverkanswebben / För vårdgivare / Kunskapsstöd / Vårdhygien

Vårdhygien

Uppläsning Dela sidan

Vårdrelaterade infektioner (VRI) är den vanligaste vårdskadan inom hälso- och sjukvård. Det går att förebygga genom att systematiskt arbeta med hygienrutiner. Vi stödjer dig i det arbetet.

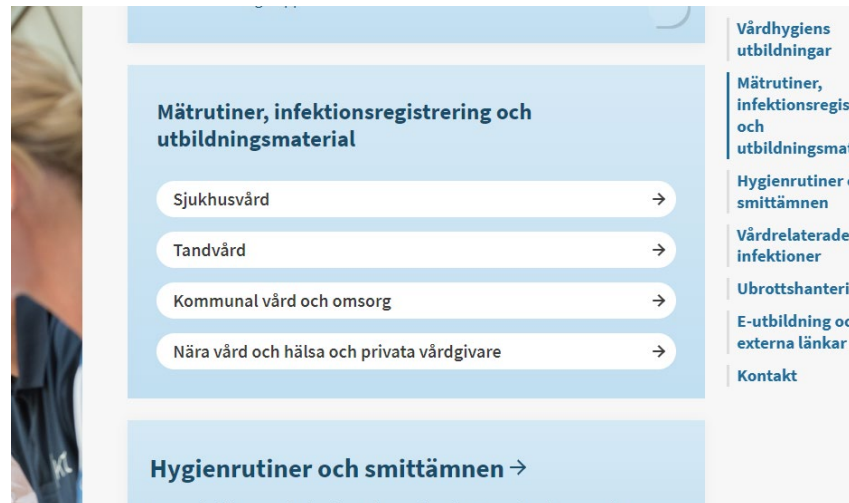
Nyheter från vårdhygien. [Läs mer](#)

Vårdhygiens utbildningar

- Utbrottsantering för chefer inom kommunal vård →
2024-01-30, Teams
- Hygienombudsträff för sjukhusvård →
2024-02-13, Kjellbergssummeting 10
- Hygienombudsutbildning för kommunal vård och omsorg →
2024-03-07, Akademiska sjukhuset

Hitta på sidan

- Vårdhygiens utbildningar
- Märutriner, infektionsregistrering och utbildningsmaterial
- Hygienrutiner och smittämnen
- Vårdrelaterade infektioner
- Utbrottsantering
- E-utbildning och externa länkar
- Kontakt

Märutriner, infektionsregistrering och utbildningsmaterial

- Sjukhusvård →
- Tandvård →
- Kommunal vård och omsorg →
- Nära vård och hälsa och privata vårdgivare →

Hygienrutiner och smittämnen →

Vårdhygiens utbildningar

- Märutriner, infektionsregist och utbildningsmat
- Hygienrutiner o smittämnen
- Vårdrelaterade infektioner
- Utbrottsanterir
- E-utbildning ocl externa länkar
- Kontakt

Mätning av basala hygienrutiner och klädregler

Ansvarig chef i samarbete med hygienombuden ska se till att verksamheten följer basala hygien- och klädregler samt mäta hur reglerna följs.

Observationsmätningar görs enligt en nationell modell framtagen av SKR. Syftet är att nå en hög följsamhet som konstant över tid.

Chefen berättar om resultatet av mätningarna för alla medarbetare. Brister korrigeras.

Om ensamarbete förekommer kan observationsmätningar ersättas med självskattningsformulär.

Checklista

- Mätningarna ska göras 1 gång per månad
- 10 observationer/avdelning eller våningsplan ska mätas vid varje månadsmätning.
- Registrering och sammanställning av mätningarna utförs enligt respektive huvudmans eller vårdgivares anvisning.
- Resultatet ska analyseras och återkopplas till alla medarbetare
- Brister ska åtgärdas

Protokoll och lathundar

[Mätprotokoll \(pdf\)](#)

[Självskattning \(pdf\)](#)

[Svenska HALT \(folkhalsomyndigheten.se\)](https://www.folkhalsomyndigheten.se)

Vad ska du observera?

- Desinfektion av händerna
- Användning av handskar
- Användning av plastförkläde
- Arbetskläder
- Händer och underarmar
- Hår, skägg och sja

Rätt desinfektion av händerna före och efter

- Vårdtagarkontakt och arbetsmoment
- Rent och smutsigt arbete
- Användning av handskar

Om du inte ser att personen spritat händerna - fråga!

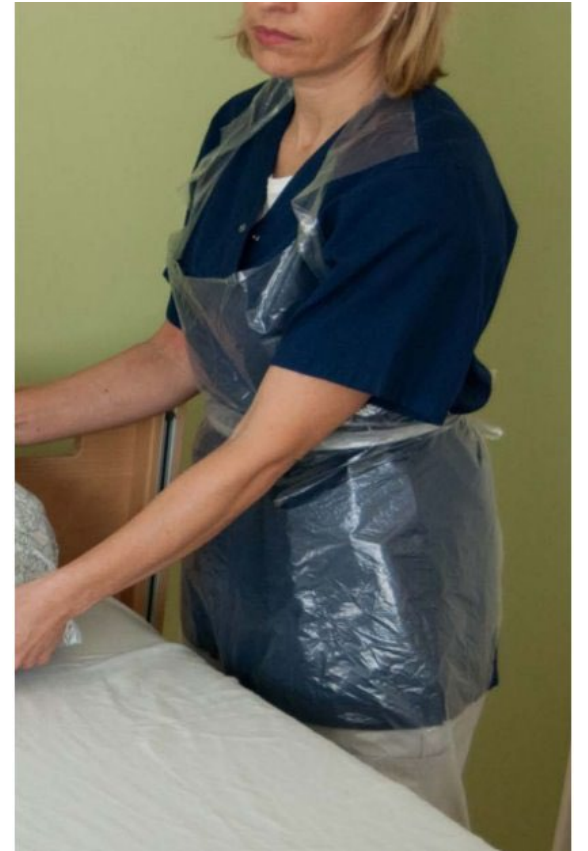
Rätt användning av handskar*

- Vid risk för kontakt eller kontakt med till exempel urin, avföring, blod, kräkning och kemikalier
 - Byts mellan vårdtagarna och mellan olika arbetsmoment
 - Kastas direkt efter användning
-
- * "Ej relevant" fylls i om vårdtagarkontakten/arbetsmomentet inte kräver handskar. Om alternativet "Ej relevant" är ifyllt räknas detta som korrekt i statistiken.

Rätt användning av plastförkläde*

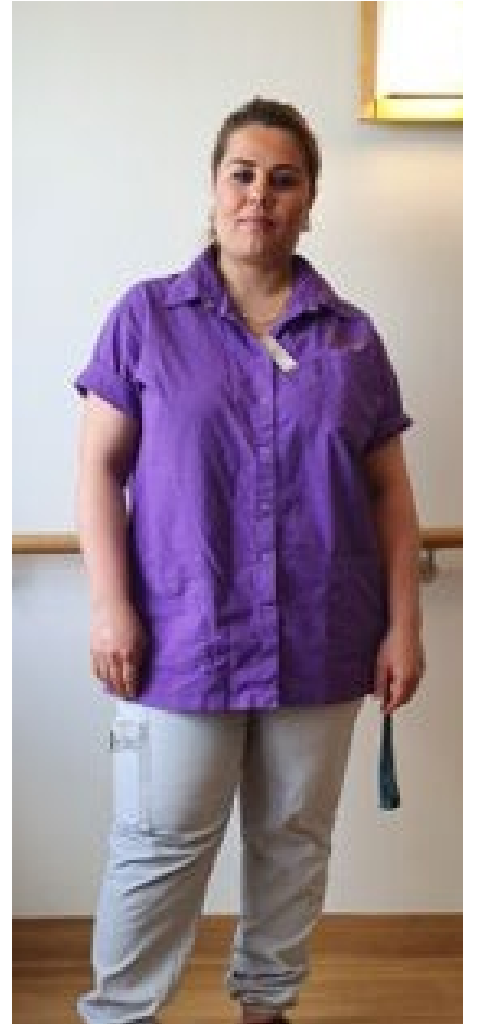
- För att skydda arbetskläderna vid vård, omvårdnad, undersökning och behandling
- Vid arbete med smutsiga föremål samt vid risk för stänk av kroppsvätskor till exempel urin, avföring och blod
- * "Ej relevant" fylls i om vårdtagarkontakten/arbetsmomentet inte kräver handskar. Om alternativet "Ej relevant" är ifyllt räknas detta som korrekt i statistiken.

Rätt arbetskläder

- Kortärmat
- Byts dagligen samt vid behov
- Kombination av privata kläder och arbetskläder är inte tillåtet
- Värmeplagg – engångs, inte egna

Inga ringar, klockor, armband, bandage, plåster, hennatatueringar och stödskenor

Ej tillåtet att bäras till arbetsdräkt

Korta och rena naglar och fria från nagellack och konstgjort material

- Ej tillåtet i kombination med arbetsdräkt

Hår, skägg och sjal

- Långt hår och skägg ska fästas upp
- Sjal ska vara instoppad innanför tröja eller blus
- Inget ska hänga ner i arbetsfältet

- Diskutera på APT
- Lyft fram och uppmärksamma positiva resultat – hur bibehåller vi det?
- Identifiera eventuella brister i följsamhet - hur åtgärder vi det?

Uppföljning av resultat?

Observation nr 1

Observation nr 1 - facit

Enhet: _____

Observerad person/ vårdmoment	Yrkeskategori	Korrekt desinfektion av händer före	Korrekt desinfektion av händer efter	Korrekt användning av handskar vid risk för kontakt med kroppsvätskor ¹	Korrekt användning av engångsförkläde /skyddsrock	Korrekt arbetsdräkt	Fri från ringar, klockor, armband, bandage och stödskenor	Korta naglar och fria från nagellack och konstgjort material ³	Kort eller uppsatt hår För operation mössa/hjälm	Löpnummer ⁴ för att möjliggöra korrigering i efterhand
1	Usk	Ja/Nej*	Ja/Nej*	Nej	Nej	Nej	Ja	Ja	Ja	
2										
3										
4										
5										
6										
7										
8										
9										
10										

*** Om du inte ser att personen har spritat händerna - fråga!**

¹ Om det patientnära arbetet vid observationen inte kräver handskar ifylles här "Ej relevant". Om alternativet "Ej relevant" är ifyllt räknas detta som korrekt.

² Om det patientnära arbetet vid observationen inte kräver vätskeavvisande skyddsförkläde ifylles här "Ej relevant". Om alternativet "Ej relevant" är ifyllt räknas detta som korrekt.

³ Korta naglar menas att naglarna inte syns från handflatan. Fri från nagellack inkluderar ofärgat nagellack.

⁴ Löpnummer erhålles vid registrering i databasen och fylls i på pappersprotokollet, för att möjliggöra ev. korrigering i efterhand. Obs! Endast genom detta nummer kan eventuella fel korrigeras i efterhand

Observation nr 2

Observation nr 2 - facit

Enhet: _____

Observerad person/vårdmoment	Yrkeskategori	Korrekt desinfektion av händer före	Korrekt desinfektion av händer efter	Korrekt användning av handskar vid risk för kontakt med kroppsvätskor ¹	Korrekt användning av engångsförkläde /skyddsrock	Korrekt arbetsdräkt	Fri från ringar, klockor, armband, bandage och stödskenor	Korta naglar och fria från nagellack och konstgjort material ³	Kort eller uppsatt hår För operation mössa/hjälm	Löpnummer ⁴ för att möjliggöra korrigerig i efterhand
1										
2	Läk	Ja/Nej*	Ja/Nej*	Ej relevant	Ej relevant	Nej	Ja	Ja	Ja	
3										
4										
5										
6										
7										
8										
9										
10										

* Om du inte ser at personen har spritat händerna - fråga!

¹ Om det patientnära arbetet vid observationen inte kräver handskar ifylles här "Ej relevant". Om alternativet "Ej relevant" är ifyllt räknas detta som korrekt.

² Om det patientnära arbetet vid observationen inte kräver vätskeavvisande skyddsförkläde ifylles här "Ej relevant". Om alternativet "Ej relevant" är ifyllt räknas detta som korrekt.

³ Korta naglar menas att naglarna inte syns från handflatan. Fri från nagellack inkluderar ofärgat nagellack.

⁴ Löpnummer erhålles vid registrering i databasen och fylls i på pappersprotokollet, för att möjliggöra ev. korrigerig i efterhand. Obs! Endast genom detta nummer kan eventuella fel korrigeras i efterhand

Observation nr 3

Observation nr 3 - facit

Enhet: _____

Observerad person/vårdmoment	Yrkeskategori	Korrekt desinfektion av händer före	Korrekt desinfektion av händer efter	Korrekt användning av handskar vid risk för kontakt med kroppsvätskor ¹	Korrekt användning av engångsförkläde /skyddsrock	Korrekt arbetsdräkt	Fri från ringar, klockor, armband, bandage och stödskenor	Korta naglar och fria från nagellack och konstgjort material ²	Kort eller uppsatt hår För operation mössa/hjälms	Löpnummer ⁴ för att möjliggöra korrigerings i efterhand
1										
2										
3	usk	Ja/Nej*	Ja/Nej*	Nej	Ej relevant	Ja	Nej	Ja	Ja	
4										
5										
6										
7										
8										
9										
10										

* Om du inte ser att personen har spritat händerna - fråga!

¹ Om det patientnära arbetet vid observationen inte kräver handskar ifylles här "Ej relevant". Om alternativet "Ej relevant" är ifyllt räknas detta som korrekt.

² Om det patientnära arbetet vid observationen inte kräver vätskeavvisande skyddsförkläde ifylles här "Ej relevant". Om alternativet "Ej relevant" är ifyllt räknas detta som korrekt.

³ Korta naglar menas att naglarna inte syns från handflatan. Fri från nagellack inkluderar ofärgat nagellack.

⁴ Löpnummer erhålles vid registrering i databasen och fylls i på pappersprotokollet, för att möjliggöra ev. korrigerings i efterhand. Obs! Endast genom detta nummer kan eventuella fel korrigeras i efterhand

Januari 2020

Region Uppsala

Observation nr 4

Observerad person/vårdmoment	Yrkeskategori	Korrekt desinfektion av händer före	Korrekt desinfektion av händer efter	Korrekt användning av handskar vid risk för kontakt med kroppsvätskor ¹	Korrekt användning av engångsförkläde /skyddsrock	Korrekt arbetsdräkt	Fri från ringar, klockor, armband, bandage och stödskenor	Korta naglar och fria från nagellack och konstgjort material ³	Kort eller uppsatt hår För operation mössa/hjälms	Löpnummer ⁴ för att möjliggöra korrigering i efterhand
1										
2										
3										
4	Vårdbiträde	Ja/Nej*	Ja/Nej*	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja	Ja	
5										
6										
7										
8										
9										
10										

* Om du inte ser att personen har spritat händerna - fråga!

¹ Om det patientnära arbetet vid observationen inte kräver handskar ifylles här "Ej relevant". Om alternativet "Ej relevant" är ifyllt räknas detta som korrekt.

² Om det patientnära arbetet vid observationen inte kräver vätskeavvisande skyddsförkläde ifylles här "Ej relevant". Om alternativet "Ej relevant" är ifyllt räknas detta som korrekt.

³ Korta naglar menas att naglarna inte syns från handflatan. Fri från nagellack inkluderar ofärgat nagellack.

⁴ Löpnummer erhålles vid registrering i databasen och fylls i på pappersprotokollet, för att möjliggöra ev. korrigering i efterhand. Obs! Endast genom detta nummer kan eventuella fel korrigeras i efterhand

Observation nr 5

Observation nr 5 - facit

Enhet: _____

Observerad person/vårdmoment	Yrkeskategori	Korrekt desinfektion av händer före	Korrekt desinfektion av händer efter	Korrekt användning av handskar vid risk för kontakt med kroppsvätskor ¹	Korrekt användning av engångsförkläde /skyddsrock	Korrekt arbetsdräkt	Fri från ringar, klockor, armband, bandage och stödskenor	Korta naglar och fria från nagellack och konstgjort material ³	Kort eller uppsatt hår För operation mössa/hjälm	Löpnummer ⁴ för att möjliggöra korrigerig i efterhand
1										
2										
3										
4										
5	Usk	Ja/Nej*	Ja/Nej*	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja	Ja	
6										
7										
8										
9										
10										

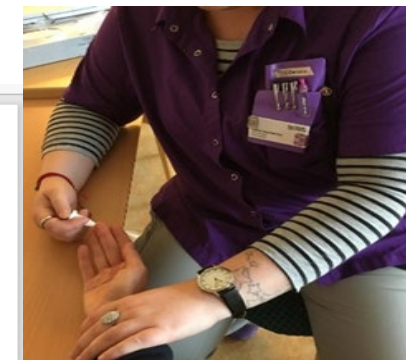
* Om du inte ser att personen har spritat händerna - fråga!

¹ Om det patientnära arbetet vid observationen inte kräver handskar ifylles här "Ej relevant". Om alternativet "Ej relevant" är ifyllt räknas detta som korrekt.

² Om det patientnära arbetet vid observationen inte kräver vätskeavvisande skyddsförkläde ifylles här "Ej relevant". Om alternativet "Ej relevant" är ifyllt räknas detta som korrekt.

³ Korta naglar menas att naglarna inte syns från handflatan. Fri från nagellack inkluderar ofärgat nagellack.

⁴ Löpnummer erhålles vid registrering i databasen och fylls i på pappersprotokollet, för att möjliggöra ev. korrigerig i efter hand. Obs! Endast genom detta nummer kan eventuella fel korrigeras i efterhand

Observation nr 6

Enhet: _____

Observerad person/vårdmoment	Yrkeskategori	Korrekt desinfektion av händer före	Korrekt desinfektion av händer efter	Korrekt användning av handskar vid risk för kontakt med kroppsvätskor ¹	Korrekt användning av engångsförkläde /skyddsrock	Korrekt arbetsdräkt	Fri från ringar, klockor, armband, bandage och stödskenor	Korta naglar och fria från nagellack och konstgjort material ³	Kort eller uppsatt hår För operation mössa/hjälm	Löpnummer ⁴ för att möjliggöra korrigering i efterhand
1										
2										
3										
4										
5										
6	Usk	Ja/Nej*	Ja/Nej*	Ej relevant	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	
7										
8										
9										
10										

* Om du inte ser att personen har spritat händerna - fråga!

¹ Om det patientnära arbetet vid observationen inte kräver handskar ifylles här "Ej relevant". Om alternativet "Ej relevant" är ifyllt räknas detta som korrekt.

² Om det patientnära arbetet vid observationen inte kräver vätskeavvisande skyddsförkläde ifylles här "Ej relevant". Om alternativet "Ej relevant" är ifyllt räknas detta som korrekt.

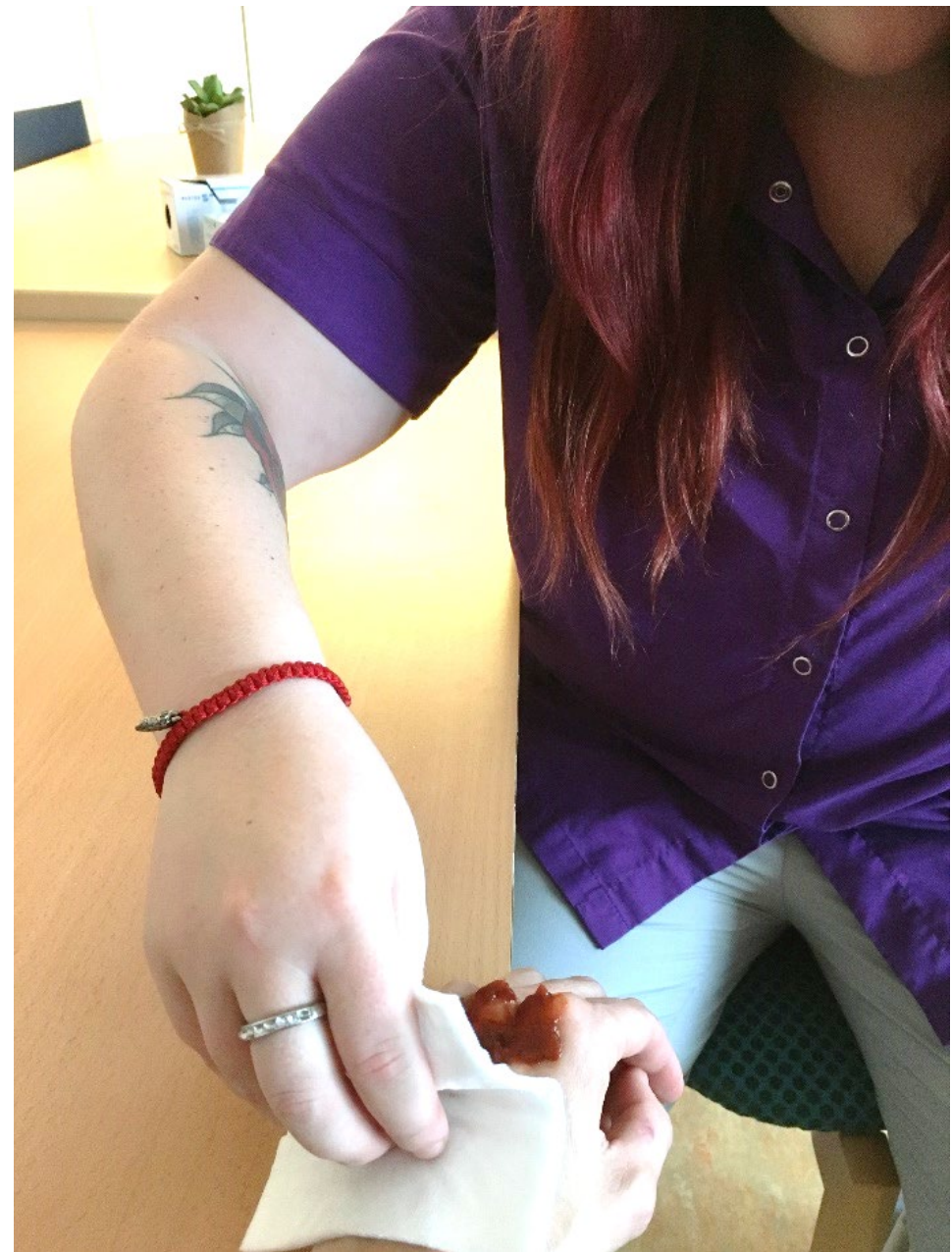
³ Korta naglar menas att naglarna inte syns från handflatan. Fri från nagellack inkluderar ofärgat nagellack.

⁴ Löpnummer erhålles vid registrering i databasen och fylls i på pappersprotokollet, för att möjliggöra ev. korrigering i efterhand. Obs! Endast genom detta nummer kan eventuella fel korrigeras i efterhand

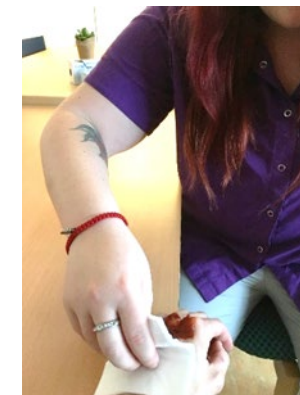
Region Uppsala

Observation nr 7

Observation nr 7 - facit

Enhet: _____

Observerad person/vårdmoment	Yrkeskategori	Korrekt desinfektion av händer före	Korrekt desinfektion av händer efter	Korrekt användning av handskar vid risk för kontakt med kroppsvätskor ¹	Korrekt användning av engångsförkläde /skyddsrock	Korrekt arbetsdräkt	Fri från ringar, klockor, armband, bandage och stödskenor	Korta naglar och fria från nagellack och konstgjort material ³	Kort eller uppsatt hår För operation mössa/hjälme	Löpnummer ⁴ för att möjliggöra korrigerig i efterhand
1										
2										
3										
4										
5										
6										
7	ssk	Ja/Nej*	Ja/Nej*	Nej	Nej	Ja	Nej	Ja	Nej	
8										
9										
10										

* Om du inte ser att personen har spritat händerna - fråga!

¹ Om det patientnära arbetet vid observationen inte kräver handskar ifylles här "Ej relevant". Om alternativet "Ej relevant" är ifyllt räknas detta som korrekt.

² Om det patientnära arbetet vid observationen inte kräver vätskeavvisande skyddsförkläde ifylles här "Ej relevant". Om alternativet "Ej relevant" är ifyllt räknas detta som korrekt.

³ Korta naglar menas att naglarna inte syns från handflatan. Fri från nagellack inkluderar ofärgat nagellack.

⁴ Löpnummer erhålles vid registrering i databasen och fylls i på pappersprotokollet, för att möjliggöra ev. korrigerig i efterhand. Obs! Endast genom detta nummer kan eventuella fel korrigeras i efterhand

Tips från coachen

Var extra observant på de vanligaste bristerna:

- Handdesinfektion före och efter
- Handskanvändning

Lösning på två vanliga problem

Om vi är flera som mäter följsamheten, hur många observationer ska vi då göra?

Ni ska göra 10 observationer tillsammans på enheten, så kom överens om hur ni lägger upp arbetet

Jag får inte ihop 10 observationer!

Samma medarbetare kan observeras vid olika tillfällen - Självskattning kan göras men endast i undantagsfall

Om du ser en brist hos din arbetskamrat – hur gör du?

Tänk på att vi är inte där för att sätta dit någon utan förbättra säkerheten för oss och vårdragarna. Beröm vid bra följsamhet!

- Försök att prata med arbetskamraten så snabbt som möjligt men inte framför vårdragaren eller andra arbetskamrater.
- Återkoppla på ett bra sätt, ex. –Du skötte användandet av handskar och förkläde utmärkt i vårdmomentet, men glömde att sprita händerna innan, så tänk på det till nästa gång.
- Om arbetskamraten blir upprörd kan man vara tvungen att prata med närmaste chef då BHK-reglerna är obligatoriska inom all vård och omsorg och varje medarbetare ska följa dessa.

Registrering och sammanställning

- Tidigare kunde alla kommuner registrera sina månatliga mätningar i den nationella databasen. Tyvärr har databasen nu lagts ner.
- Kommunerna arbetar på en lösning och det ser lite olika ut hur långt man kommit i arbetet. Men trots att det finns variationer i hantering och arbets sätt är det dock fortsatt viktigt att genomföra observationsmätningarna och hantera resultaten.
- För att få information om hur ni ska hantera detta på er enhet, ta kontakt med närmaste chef.

**Tack
och
lycka till!**

